

EEN MEZENGESCHIEDENIS

Door G. Mulder

Zomer 1955 hadden we in een nestkastje zoals ieder jaar een *koolmezen*-paar. Tot en met het broeden verliep alles normaal. De mezen waren zeer mak en beschouwden onze keuken als hun privé-jachtgebied, waar ze, ook toen de jongen uit het ei waren, bij afwisseling stukjes kaas, pinda en bruinbrood met margarine kwamen halen, die eerst op een boomtakje pasklaar werden gemaakt, soms ook op de rand van het aanrecht. Er waren maar 6 jongen. Toch was het, of er niet genoeg voedsel in de natuur was, want bij het zoeken kwamen de ouders met langere tussenpozen terug dan wij gewend waren n.l. om de halve minuut.

Op een rampzalige dag — de jongen zaten nog in het dons — bemerkte mijn vrouw dat alleen het vrouwtje nog voedsel kwam brengen. Het mannetje bleef weg. Ten offer gevallen aan de bij ons in de buurt zo welig tierende poesjes of had het de moed verloren? Wat we vreesden gebeurde, want nadat het vrouwtje de moeilijke taak nog een halve dag had voortgezet met steeds langere tussenpozen kwam ook zij niet terug. Wat moesten wij nu beginnen met deze jonge vogeltjes? Naar alle kanten geïnformeerd maar overal kregen we het advies: afmaken want het is onmogelijk deze piepjonge insekteneters groot te brengen.

Dit was een moeilijke beslissing, maar er moest toch iets gebeuren, want het jammerlijke gepiep was niet om aan te horen. Dus toen mijn vrouw even weg moest, nam ik het besluit er voor ze terug kwam, een eind aan te maken. Het kastje, een uitgehold stuk berkenhout, werd van de muur gehaald en op de grond gezet. Toen ik het open had gemaakt, constateerde ik, dat twee van de jongen al lang dood waren en dat er een op sterven lag. De andere vertoonden ook niet veel leven meer. Toch kon ik er niet toe komen ze af te maken, en ik wilde nog een laatste poging doen ze aan het eten te krijgen. Ik zocht in de tuin een worm, deelde die in kleine stukjes, en terwijl ik „si-si-si” sjilpte, hield ik met een pincet een stukje boven

in het kastje en ziet — wat eerder niet gelukt was — nu kwam tot mijn grote blijdschap één vogeltje met z'n kopje omhoog en sperde 't bekje wijd open! Vlug duwde ik het stukje worm er in, en het werd goed opgenomen. Weer een stukje en weer een bekje open, en zo door tot ze allen hun deel hadden gehad.

Ik was zo verheugd over dit succes, dat ik niet meer dacht aan afmaken. Een partijtje wormen in een busje bijeen zoeken duurde niet lang en toen begon een karwei, dat ik misschien nooit zou zijn begonnen, als ik me goed gerealiseerd had wat de konsekventies zouden zijn! De drie meesjes, die herleefd waren, hielden niet op met schreeuwen om meer, en steeds moest het pincet klaar gehouden worden. Maar nu niet alleen om te voederen! Want nu de machinetjes weer op gang kwamen, begon ook de afvoer weer te functioneren, en al gauw had ik dubbel werk: een stukje worm instoppen, wit pakketje weghalen. Een wondermooi gezicht hoe deze dier-tjes, na eerst met uitgerekte hals het voedsel te hebben aangenomen, onmiddellijk daarna begonnen te wriggelen om als het ware op hun kop te komen te staan: achterlijfje naar boven en een keurig ingepakt pakketje werd naar boven geperst!

Het was ook merkwaardig hoe snel het pincet (of m'n hand?) voor deze jonge vogeltjes de functie van moeder (vader) had gekregen. Hoewel ik eerst steeds moest sjilpen om de meesjes te doen sperren, hoefde ik later het pincet maar boven het nest te houden — helemaal leeg — en alle bekjes kwamen hoog omhoog en gingen wijd open!

Mijn vrouw en ik kwamen al gauw tot de conclusie dat we moesten proberen de vogeltjes groot te brengen, ook al zou dat voor ons de eerstkomende weken een enorme opoffering betekenen, en in ieder geval zouden we een permanente voeding moeten organiseren. Zo is het ook gebeurd, maar bedenk eens, wat dit heeft betekend. Want het is niet voldoende om b.v. eens in de 10 mi-

nuten te voeren. Je moet eigenlijk voortdurend klaar staan om iets te geven. Je kunt dat geschreeuw om meer toch niet negeren! Dat ik aan het eind van de geschiedenis zelfs het woord „worm” niet meer kon horen, zal wel duidelijk zijn! Het is ons namelijk niet gelukt om voor deze meesjes ander dierlijk voedsel te vinden, dat ze wilden aannemen. Wel lukte het, toen ze wat ouder waren, met wat meelwormen en miereneieren en soms ook met wat eierdooier, jonge kaas en een beetje opfokvoer voor insecteneters. Aan dit laatste, hoe goed ook, hadden ze zo'n hekel, dat het nooit gelukte ze twee hapjes na elkaar te geven. Ze draaiden dan hun kopje om en het ging pas weer, als ze het vergeten waren. Later heeft onze roodborst het restje opgesmuld.

Daar ikzelf overdag meestal niet thuis was, moest mijn vrouw dan de verzorging op zich nemen. We kwamen er al gauw toe het nestkastje een vaste plaats te geven in een grote kanariekooi voor het keukenraam, dat overdag open stond, zodat de jongen toch nog iets van de buitenlucht konden profiteren. 's Nachts sliepen ze eerst nog in het nestkastje later in het nest in de kooi. Een ander probleem behalve het voortdurende werk was dat we nu alle dagen aan huis gebonden waren. Maar dat kon tenslotte wel opgelost worden. Op een zaterdag moesten wij naar Friesland en er zat niet anders op dan het hele geval in de auto te zetten en mee te nemen met een voldoende voorraad proviand. We leerden al gauw dat we na iedere 15 km beslist een parkeerplaats moesten zoeken om te voederen. In het begin hielden onze „kinderen” zich aardig koest. De beweging en het lawaai zal ze wel bang gemaakt hebben. Op de eerste voederplaats was het grappig te zien, hoe ze in elkaar doken wanneer ons een auto voorbij reed. Al gauw echter waren ze blijkbaar gewend, want ze begonnen hoe langer hoe vlugger om eten te bedelen. Dat we over de reis heel wat langer hebben gedaan dan normaal behoeft geen betoog! Waren de vogeltjes nog nagenoeg kaal toen wij het voogdijschap op ons namen, we konden al vrij vlug zien hoe de eerste pennen zich tot veertjes ont-

wikkelden, en na een week, anderhalf, waren de vleugeltjes en staartjes al gevormd. Ook op de ruggetjes begonnen zich veertjes te ontwikkelen.

Nu waren de drie die we nog levend in het nest hadden aangetroffen lang niet gelijk. Ze waren zelfs zo verschillend, dat wij ze de oudste, de middenste en de jongste noemden, tot grote verbazing van wie dit hoorden omdat men toch veronderstelt dat alle jongen op dezelfde dag uitkomen. (Is dit wel zo? Er wordt toch elke dag maar één eitje gelegd, en dan kan dat, vooral bij een mees, heel wat verschil maken als er b.v. 10 of meer eitjes zijn *.)

Toen mijn vrouw op een morgen beneden kwam, ging het „jongste” meesje, na een paar happen gulzig te hebben doorgeslikt weer in zijn nestkastje zitten slapen en is niet meer wakker geworden. Met de andere twee ging het lang goed. Al gauw konden ze een beetje fladderen in de keuken en weldra sliepen ze niet meer in het nest. De „oudste” vond geregeld een slaapplek boven op een houten gordijnroede, de andere sliep meestal in de vouwen van het op de grond rustende overgordijn. We waren 's avonds zo blij dat ze gingen slapen, dat het was of er een paar lastige kinderen naar bed waren. Dan pas kregen wij rust, tot de volgende morgen 5 uur. Dan ging mijn vrouw maar weer voeren en het was leuk te zien hoe de vogeltjes piepend en sperrend en met de vleugeltjes trillend op haar afkwamen. Ook toen ze al fladderen en vliegen konden, liepen ze toch veel als muisjes over de grond, en het was niet vertrouwd een voet te verzetten, zonder eerst te kijken omdat ze altijd zo dicht mogelijk bij ons wilden zijn. Ook zaten ze vaak op onze schouders en probeerden bij je mond te komen, of ze zaten op ons hoofd in ons haar of probeerden, met hun hele gewicht aan hun snauveltje hangend een stukje uit mijn oorleltje te bemachtigen. Dit was soms zeer pijnlijk, evenals wanneer ze met hun naaldscherpe nageltjes bij mijn vrouw in haar nek liepen en in haar kanten kraagje naar insecten zochten. Inderdaad zochten, want langzamerhand kregen we het wonder te zien, waar we in spanning op gewacht had-

den; zullen deze diertjes, nu niemand het hun voor kon doen, de bijzondere manier van voedsel bemachtigen die mezen eigen is wel leren? Mijn vrouw vreesde van niet, maar ik had wel hoop, dat het instinct sterk genoeg zou zijn. En werkelijk, we deden de interessante ontdekking dat de mezen een enkele maal het gekregen stukje worm of noot in hun snaveltje meenamen op een stokje in de kooi op de steel van een pannetje of de rand van een kopje. Daar probeerden ze dan het tussen hun klauwtjes vast te klemmen om er zo iets van af te pikken. Dit lukte eerst niet zo best, maar het was duidelijk dat ze dit bij hun geboorte hebben meegekregen, evenals het maken van allerlei geluiden. Als het nootje viel raapten ze dit niet weer op; pas later deden ze dit wel met iets levends, een spinnetje bijvoorbeeld. Juist in die tijd konden we helaas weinig insecten vinden (wij waren ook geen mezen, al begonnen we ons wel zo te voelen). In het begin ging het eten „uit het handje” heel onhandig. Vaak pikten ze zichzelf in hun tenen en heel vaak moesten ze gaan verzitten om een zo goed mogelijk houvast te krijgen. We verstopten nu overal voedsel, en het tweetal zocht alles af. Het was een leuk spelletje.

Totdat er een ramp gebeurde. De kooi stond nu hele tijden buiten en ik had een schoteltje met water neergezet omdat het zo warm was. Al gauw werden ze nieuwsgierig, en onbekend met water als ze waren, stapten ze erin en namen en bad, kennelijk met veel plezier. Op zichzelf was dit niets bijzonders, en ook niet gevaarlijk, maar in hun omstandigheden was het een ramp. In de vrije natuur gaat het drogen vlug, doordat de vogeltjes dan door vliegen in beweging blijven. Maar voor deze twee duurde het te lang. Het was een zielig gezicht zo kaal en mager leken ze met het vastgeplakte dons. Voor de kleinste heeft het blijkbaar te lang geduurd, zodat het verkouden werd en 's avonds telkens niesde. De volgende morgen lag het op zijn zij in het gordijn en zonder nog een kik gegeven te hebben is het na een uur met een enkele stuiptrek in de hand van mijn vrouw ingeslapen. De grootste en sterkste was nu over-

gebleven, en deze ontwikkelde zich tot een brutaal heer. Nadat hij had ontdekt, dat hij door het dienluikje van de keuken bij ons in de kamers kon komen, werd z'n „Lebensraum” belangrijk groter. Hij vloog nu geregeld in de kamers van voor- naar achterraam en van schijlderijlijst op gordijnroe. Ook scheen hij er plezier in te hebben rakelings langs je hoofd te vliegen. Het was een vermakelijk gezicht en we waren erg aan hem gehecht. Hij hoefde nu niet voortdurend meer te eten, wat voor ons een grote opluchting was, evenals het feit, dat hij het nu alleen kon. Het leek ons dan ook niet verantwoord hem nog veel langer bij ons te houden. Hij zou eens buiten kunnen komen en daar snel een prooi van de eerste de beste kat worden, omdat hij immers geen vijanden kende, zoals de jongen die door hun ouders worden opgevoed. Deze toch leren hen door bepaalde waarschuwingsgeluiden dat er onraad is.

Wij durfden het in ieder geval niet riskeren, en zeer tot ons verdriet moesten we het besluit nemen om hem, zodra hij geheel volwassen was, over te brengen naar een plaats waar ten eerste geen katten waren en waar natuurlijk voedsel in overvloed was te vinden. Op een ochtend hebben we hem daarom meegenomen naar een bevriende boer bij het Naardermeer, en hem in een grote tuin met veel bomen gezet, met een stuk kaas en een bakje water. Al gauw was hij in het gebladerte verdwenen, en het laatste wat we van hem gezien hebben is, dat hij heel enthousiast was bij het vinden van een opgerold dor blad...

Of hij in leven is gebleven? Wij weten het niet. Jammer dat we hem niet hebben geringd. We meenden eerst in ieder mannetje-meets, dat een beetje brutaal was, ons vroegere pleegkind te herkennen. We hadden niet gedacht, dat we zo'n klein diertje zó zouden missen.

*) Althans bij het eerste legsel begint het broeden gewoonlijk pas na het leggen van het laatste ei, zodat alle eieren dus ongeveer gelijk zullen uitkomen. In voedselarme omgeving begint het broeden vaak voordat het legsel voltallig is, waardoor er dus enig verschil in leeftijd der jongen ontstaat. — Red.

Hierachter volgen acht niet genummerde bladzijden, met een verbeterde titelpagina, inhoudsopgave en register, te gebruiken voor het inbinden van de jaargangen 1957, 1958 en 1959.